

KÖNYVTÁR SZEREPE A 21. SZÁZAD ISKOLÁJÁBAN

TRESZKAI ANETT

konzulens: Szabó Levente DLA

2018. 10.26.

ABSZTRAKT¹

A felgyorsult információcsere, és a tudás interneten keresztüli megszerzésének új lehetőségei átalakították a tudáshoz férés és a tudásmegosztás lehetőségeit. A kattintásra lévő online szakmai írások vagy különböző témájú oktatóvideók az élethosszig tartó tanulásra ösztönzik a kor emberét. A különböző képességek elsajátítása leegyszerűsödött, hiszen a tanítás többé nem kötött helyhez és időhöz. A könyvek elhagyása és a tudásszerzés más formája egyszerre jelenti a hagyományos könyvtár hanyatlását és egy újfajta intézmény kialakulását, ahol ellenőrizhetjük az információkat és nyugodt körülmények között tanulhatunk. A kérdéskör speciális részterületét képezik az iskolai könyvtárak, dolgozatomban erre a területre fókuszálok.

Új értelmezését tekintve az iskola sem a lexikális tudás átadásáról szól, sokkal inkább a befogadási módszer elsajátításáról, ahol a könyvtár jelenti a különböző szakterületek kapcsolódási pontját. Az építésznek reagálnia kell az oktatási módszerek változására és olyan térkapcsolatokat kell kialakítania, amelyek lekövetik az iskolai élet vérkeringését.

Dolgozatomban a könyvtárpedagógia szakmai forrásai mellett, kortárs példákon keresztül vizsgálom a jól működő iskolakönyvtár téralakítási igényeit és eszközeit. Céлом volt a témában megszerzett tudást a valós problémák feltárásán és megoldásán keresztül bemutatni, így belföldi példákat elemzés alá vettem. Hazai iskolakönyvtáraink nem kapnak elegendő figyelmet az oktatási életben, munkájukban az eszközhiány és a túlzott leterheltség mellett korlátozó tényezőként jelennek meg az iskolaépület téri adottságai és a helyszűke is. A levont következtetéseket egy budapesti gimnázium könyvtárának jelenlegi működésén és átalakítási alternatíváin keresztül mutatom be, mivel Magyarországon az új épületek tervezése helyett inkább a meglévő intézmények átalakítására van lehetőség.

¹ Angol fordítás a tanulmány mellékleteiben - 5.3.1. **ABSTRACT - The role of the library in the school of the 21st century**

1. BEVEZETÉS	4
2. KÖNYVTÁR SZEREPE AZ OKTATÁSBAN	5
2.1. TÖRTÉNETI ALAKULÁS - MAGYARORSZÁGON	5
2.2. AKTUÁLIS SZABÁLYOZÁSOK	7
2.3. SZAKMAI HOZZÁÁLLÁS – FEJLESZTÉSEK ÉS IRÁNYELVEK	8
3. ÉPÍTÉSZETI MEGOLDÁSOK	10
3.1. VIZSGÁLATI SZEMPONTOK.....	10
3.2. ÉPÍTÉSZETI PÉLDÁK ELEMZÉSE.....	13
3.3. MAGYAR ESETTANULMÁNY.....	21
4. ÖSSZEFOGLALÁS	22
5. FORRÁSJEGYZÉK	23
5.1. FELHASZNÁLT KÉPEK.....	23
5.2. TELJES IRODALOMJEGYZÉK.....	23
5.3. MELLÉKLETEK.....	25

1. BEVEZETÉS

A tanulás értelmezésének átalakulása, a felgyorsult információcsere, és a tudás interneten keresztül megszerzésének új lehetőségei átalakították a tudáshoz férés és a tudásmegosztás lehetőségeit. Nemcsak az iskola, hanem a könyvtár hagyományos funkciója is megkérdőjeleződik. Az iskoláról és a könyvtárról való másként gondolkodás kezdetének a 19. század végén és a 20. század elején kibontakozó reformpedagógiai mozgalmat tekinthetjük, amely szembeállt a tankönyvre és a tanári tekintélyre alapozott porosz (hebarti) iskolával. Vele szembeállította a gyermek aktivitását, szabad tevékenyalapú tanulását, a gyermeki személyiség kibontakoztatását, azt tartotta elsődlegesnek².

A konstruktivista tanuláselmélet³ arra alapoz, hogy a gyermek (és minden individuum) maga konstruálja meg tudását, az új ismeretek megszerzésében nagy szerepet játszik az előzetes tudás, az ún. metatudás a saját tanulási szokásokról⁴.

Az iskolaépítészetben végbemenő (Magyarországon a közoktatásban kevésbé tetten érhető) átalakulások fókuszálnak az új funkcionális terek kialakítására, az új tanulási kultúra igényeinek kielégítésre is.

megj.: A tudás konstruálásának módszere Ernst von Glasersfeld és Paul Watzlawick osztrák-amerikai család terapeuta, pszichológus és filozófus munkássága nyomán az 1970-es évektől vált ismertté.

A legfontosabb elvárások: a digitális technikák tantermi jelenlétének a biztosítása, a csoportmunka, a projektfeladatok számára szükséges kisebb terek megteremtése, az individuális fejlesztés számára az intim terek kialakítása, a differenciált tevékenység formák (szükség esetén műhely, labor, művészeti, sport foglalkozások terei) igényeinek a kielégítése. Mindamelllett a szabadidő optimális kereteinek a megteremtése, de szükség esetén az egész iskolai közösség számára közös helyiség (aula, zsebongó, hall, színházterem) biztosítása. De legalább ilyen lényeges változásnak tűnik az évszázadokig csendes, kötelező olvasmányokat kölcsönző könyvtár szerepének az újragondolása is.

A dolgozat célja, hogy az alap- és középfokú oktatási intézményeken keresztül mutassa be a könyvtár szerepének megváltozását, illetve felkutassa azokat a kortárs építészeti eszközöket, amelyek válaszul szolgálhatnak a funkció új igényeire. A külföldi elemzések mellett egy hazai gimnázium könyvtára fog betekintést nyújtani a Magyarországon jelenlévő könyvtár-pedagógiáról és annak gyakorlati lehetőségeiről, valamint egy adott téri szituáció újragondolási alternatíváiról.

² Németh András: A reformpedagógia múltja és jelene. Nemzeti Tankönyvkiadó. 2003.

³ Virág Irén: Tanuláselméletek és tanítási-tanulási stratégiák. 2013.

https://www.tankonyvtar.hu/en/tartalom/tamop412A/2011-0021_04_tanulaselveletek_es_tanitasi-tanulasi_strategiak/42_a_kognitiv_fordulat.html (utolsó elérés: 2018.10.26.)

⁴ Nahalka István: Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben? Konstruktivizmus és pedagógia. Nemzeti Tankönyvkiadó, 2002.

2. KÖNYVTÁR SZEREPE AZ OKTATÁSBAN

A kortárs iskolaépítészetben jól megfigyelhető az a változás, ahogyan a tanórák kikerülnek a termekből, a tantárgyakra tagolt tudásátadást felváltják az interdiszciplináris, integrált új tantárgyak, projektek, a személyes és a közösségi interakcióra építő aktivitások. Az oktatásban elsődleges szerepet kap a kompetenciák fejlesztése, a 21. század emberét az élethosszig tartó tanulásra (LLL) és az élet minden területét átfogó tanulásra (LWL) kell felkészíteni.

Fontos megvizsgálni, hogy a modern iskolában milyen szerepe van a könyvtárnak. Hagyományos feladata⁵ a tanításhoz és a tanuláshoz szükséges dokumentumok rendszeres gyűjtése, feltárása, nyilvántartása, őrzése, gondozása, e dokumentumok helyben használatának biztosítása, kölcsönzése, valamint tanórai és tanórán kívüli foglalkozások tartása volt. Az információs forradalom óta a könyvtár feladatának tekinthető az interneten elérhető adatok felkutatása, értelmezése és használata is, de főként a diákok ehhez kapcsolódó kompetenciáinak fejlesztése.

Külföldi példákat elemezve szembetűnő, hogy az iskola kulcsfontosságú eleme a központi, közösségi tér, amely interakcióra ösztönöz és helyszínt ad a kulturális rendezvényeknek is. A központi aula kapcsolatban áll az iskolakönyvtárral, amely egy másodlagos, rendezettebb helyszíne az előbb megnevezett aktivitásoknak. A jövő iskolája is átalakult, decentralizálttá válik az oktatás és a tanulás, így a felkészítő terek akár a könyvtár részeként is megjelenhetnek. Merész vízió, hogy az osztályok felbomlanak és az ismeretek elsajátítása nem korosztályonként leosztott csapatokban, hanem projektenként összeszervezve alakul. A YouTube működésére gondolva a 21. század felfedezése, hogy bárki taníthat és bárkitől lehet tanulni és a sikeresség nem az egyetemeken megszerzett titulusokon alapszik, hanem a tényleges követők vagy kedvelések számától. Ez az új megközelítés ugyanúgy hatással lehet a könyvtár modern funkcióira, mint az oktatásmódszertan jelenlegi elveire. Magyarországon ezek a változások sokkal nehezebben lekövethetőek, hiszen a fejlett oktatási rendszerrel működő országok szabadabb elrendezésű iskoláihoz képest itthon sokkal kötöttebb terekkel gazdálkodhatunk. Iskolákat érintő projektek általában kis költségvetésű átalakítással foglalkoznak, míg új épületek, ahol modern tervezési elveket lehetne érvényesíteni, ritkán adódnak.

2.1. TÖRTÉNETI ALAKULÁS - MAGYARORSZÁGON

Katsányi Sándor könyvtáros mutatja be írásaiban a 20. század legfontosabb könyvtárokra érintő változásait. A közkönyvtárak és az iskolakönyvtárak között zajlott ideológiai vitákról ír, amelyek megmagyarázzák a hazai iskolakönyvtárak jelenlegi helyzetét és építészeti kialakítását. Utal arra a közel egy évszázadon átívelő a gyerekkönyvtári ellátást érintő versengésre, amely hatással volt a könyvtárak struktúrájának kialakulására.

Magyarország iskolai könyvtárainak jövőjét egy 1902-es rendelet alapozta meg, amely előírta a könyvtár létesítését az összes állami és községi elemi iskolában. Ennek következtében három év múlva már több mint kétezer iskolai könyvtárat alakítottak ki. Párhuzamos fejlődés zajlott a közkönyvtárak megújításával, így felmerült az iskolák és a városi könyvtárak közötti kapcsolat erősítése. Az iskola „állandó művelődési központ” szerepének hangsúlyozásaként több pedagógus indítványozta az olvasótermek kialakítását az épület toldásaként, néhol pedig a gimnáziumi könyvtárak nyilvános használatát javasolták.⁶

Az optimista hozzászólások ellenére Szabó Ervin nem támogatta a közkönyvtárak és az iskolák összekapcsolását, sőt a könyvtárügyet átfogó tervezetében így fogalmaz: „Az iskolai könyvtárak teljesen céljukat veszített intézmények... kár minden fillérért, amit a főváros az iskolai könyvtárakra költ.”⁷ Helyette

⁵ Az iskolakönyvtár működési rendje. Morasuli, 2011.

<http://morasuli.hupont.hu/33/iskola-konyvtar#ixzz5I1xrvaCO> (utolsó elérés: 2018.10.26.)

⁶ Katsányi Sándor: Szabó Ervin és az iskolai könyvtárak. In: Könyv és Nevelés 2005. 1.sz. 21-29 p.

⁷ dr. Szabó Ervin: Emlékirat községi nyilvános könyvtár létesítéséről Budapesten. Bp. 1910 61 p.

különálló, gyerekeknek és felnőtteknek szóló fiókkönyvtárakat képzelt el, amelyből egy meg is valósult 1912-ben az Almásy téren. Ezen könyvtárak működését a pedagógusok egy része ellenezte, mert kötetlenebbnek vélték az iskoláinál.

Félelmük jogosnak tekinthető, hiszen Szabó Ervin álláspontja egy, a könyvtár ideológiájáról szóló vitára vezethető vissza, melyben vitapartnere, Tóth Rezső ellenezte a radikálisan liberális nagykönyvtár kialakítását, így a „világmegváltó problémák képviselőinek” műveit csak ellenőrzött és válogatott formában kívánta a „magyar nép” polcára tenni. Szabó Ervin úgy következtetett, hogy éppen ez történne az iskolák falain belül is, a tanárok iránymutatása korlátozná az ifjúság tudásvágyát, ez lehetett tehát az oka, hogy írásaiban olyannyira ellenezte az iskolai könyvtárakat.

megj.: Szabó Ervin (1877-1918) társadalomtudós, könyvtáros, Fővárosi Könyvtár igazgatója. Az angol public library mintáját tartotta szem előtt, így átfogó könyvtári hálózat tervezett Magyarországon, amely az összes társadalmi réteg számára

Az ideológiai viták után Szabó Ervin és a Fővárosi Könyvtár munkatársai a nyitott felnőtt könyvtárhoz hasonló iskolai könyvtármodellt kerestek, amely kötetlenség leginkább az amerikai iskolarendszerre volt jellemző. Amerikában elterjedté vált a nyilvános könyvtárak által letéti rendszerként működtetett osztálykönyvtárak, ahol a tanár a feladat kiadás után szabad kezet adott a diákoknak a források felkutatásában. A magyar modell felállításakor egy centralizált főkönyvtárat képzeltek el, amely fiókkönyvtárakkal oldja meg az iskolások ellátását. A világháború kitöréséig öt darab fiókkönyvtárat sikerült alapítaniuk, melyből kettő csak kölcsönzéssel foglalkozott, de az egyre növekvő tanulószámmal ez az ellátási forma nem tudott megbirkózni.

Az iskolákban kedvelt és mára kötelezően előírt szabadpolcos elrendezést Váradi Irmának köszönhetjük, aki 1915-ben praktikus okok miatt vezette be a tömegesen kölcsönző diákok egyszerűbb kiszolgálására. Szabó Ervin elméletét alátámasztva a tanulók önállóságra nevelését emelte ki legfontosabb hozadékként.

„A könyvtár feladata nem csak az, hogy a gyermeket jó olvasmánnyal lássa el, hanem hogy megtanulja az olvasmány kiválasztását is.”⁸

A könyvtár önállóságra nevelő pedagógia szerepe egyre nagyobb figyelmet kapott a Fővárosi Könyvtár közösségében, és megfogalmazták, hogy „az iskolai könyvtárnak szervesen kell bekapcsolódnia a tanítás munkájába”.⁹

Az első világháború után a Tanácsköztársaság alkalmat kínált Szabó Ervin tervezetének megvalósításához, de az ügy miatt összehívott pedagógusi értekezlet megghiúsította az elképzelést. További javaslatok érkeztek a Fővárosi Nagykönyvtár gyermekrészlégének megszüntetéséről, és az iskolai könyvtárak a Nagykönyvtár általi vezetéséről is, de érdemi változás nem következett be.

Szabó Ervin (1877-1918) társadalomtudós, könyvtáros [1]

1960-ban ugyan indult egy könyvtárak integrációjára irányuló kísérleti kezdeményezés Borsod és Csongrád megyében, de a megyék jó tapasztalatai mellett az Országos Pedagógiai Könyvtár negatív következményeket is észlelt, ezért leállította a reformot. Katsányi Sándor egy későbbi írásában érthetetlennek ítéli a kísérlet megrekedését, hiszen ésszerű megoldásnak látta az iskolai és községi könyvtárak összevonását, amely a

⁸ Váradi Irma: Nyílt polc a Városi Nyilvános Könyvtárban. In: Könyvtári Szemle, 1915. 1-3. sz. 25.p.

⁹ Javaslatok az ifjúsági olvasmányok, az osztálykönyvtárak, a nyilvános ifjúsági könyvtárak és a tanítói könyvtárak tárgyában. 42.p.

kisközségi léptékben gazdaságos indítvány. Később több településen is kialakult kettős funkciójú, közös fenntartású iskolai könyvtár, amely a sok jó benyomás ellenére nem terjedt el.¹⁰

megj.: Katsányi Sándor (1931-) könyvtáros, tanár, olvasásszociológus. 1986-tól 1999-ig a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár olvasószolgálati főosztályának a vezetője, könyvtár és olvasás témakörökben készített kutatómunkája meghatározó.

Érdekeség, hogy a közös használatú könyvtár lehetősége mai napig felmerül a szakemberek írásaiban, akár olyan szinten, hogy az iskolai tereket - a könyvtárat, a tornatermet - hogyan lehet bevonni a település mindennapi életébe az oktatási szerepvállaláson túl.

Az általános- és középiskolai könyvtárak évtizedekig sokszor iskolán belül is kettéváltak nevelői és tanulói részlegre. 1971-ben összevonták a nevelői és tanulói iskolai könyvtárakat, amely csupán formális változásnak tekinthető, mert az állományokra nem volt kihatással.

Nagy áttörést hozott a [Szirén informatikai rendszer](#), amely 1980 és 1994 között egy országos adatbázis kiépítését tette lehetővé a könyvtárak között. A rendszerben rögzítették az iskolák állományát és a tankönyvek adatbázisait is, amely nagyban segítette a tanárok és a könyvtárpedagógusok munkáját. Ugyan Szirén rendszer 1998-ra széles körben elterjedt, viszont a használatához szükséges számítógép nem volt mindenhol biztosított, pályázat útján juthattak hozzá az iskolák.

Az iskolai könyvtárak működését jelenleg szigorúnak mondható jogszabályi háttér övezi, amely a fennállást a könyvek darabszámahoz köti, azt eredményezve, hogy a könyvtárak gyakran nem selejteznek.

2.2. AKTUÁLIS SZABÁLYOZÁSOK

A nevelési-oktatási intézmények működését a [20/2012 \(VIII.31.\) EMMI](#) rendelet rögzíti, amelyben 64. „Az iskolai, kollégiumi működésre, eszközeire, felszerelésére vonatkozó szabályok” pontja tartalmazza az iskolai könyvtár definícióját. A meghatározás (163. § (1)¹¹ szerint az iskolakönyvtár elsődleges szerepe a tanítás és tanuláshoz szükséges dokumentumok rendszeres gyűjtése és feltárása, valamint a könyvtárhasználati ismeretek átadása.

A jogszabály 156.és 166. paragrafusa pedig az iskola-könyvtár méretéről és berendezéseiről rendelkezik, valamint a dolgozók munkaköri leírását pontosítják. A könyvtár fenntartásának alapkövetelménye a minimum 3000 példányszám megléte, a rendszeres nyitva tartás biztosítása és az állomány könnyen megközelíthető szabadpolcos elrendezése. Alapfeladata pedig a gyűjtemény fejlesztése, tájékoztatás, pedagógiai program szerint tanórai foglalkozások megtartása, valamint a dokumentumok helyben használatának és kölcsönzésének segítése.

A 2012 óta hatályos hazai jogszabályok ugyan lefektetik a könyvtár szerepét, feladatait és térigényét az iskolában, viszont koránt sem olyan előremutatók, mint a szakmában történő fejlesztési célkitűzések és nem kedveznek az innovatív, kísérleti könyvtárkonceptióknak sem. A jogszabályokban nem szerepel a diákok egyéni segítése, az önálló tanulás tereinek megteremtése vagy az interdiszciplináris csoportmunkák megszervezése sem. A fennmaradás érdekében a könyvtárpedagógusoknak először meg kell felelni a jogi kritériumoknak, és csak azokon felül foglalkozhatnak a modern könyvtár új funkcióinak feltérképezésében és megvalósításában. Megfontolandó lenne jogszabályokban lekövetni az iskolakönyvtár új szerepeit és eszközeit, mivel úgy az iskolák kötelezve lennének a fejlesztésekre és a minisztérium is több támogatást adhatna az ilyen irányú újításokra. A reformok segíthetnek, hogy a könyvtárpedagógusban is megfogalmazódhasson új szerepe az iskolai közösségben, és összefogja a különböző szakterületeket, tantárgyakat közös projekteken keresztül.

¹⁰ Tóth Gyula: A kiskönyvtári ellátás historiográfiájának vázlata. – Könyvtári Figyelő, 1997. 4. sz., 682–704. p.

<http://epa.oszk.hu/00100/00143/00024/toth.html> (utolsó elérés: 2018.10.26.)

¹¹ Tanulmány mellékletben megtalálható – 5.3.2. Jogszabályok

Nemzetközi példaként az [International Federation of Library Associations and Institutions](#) szervezet ugyanakkor kitér az alkalmazandó modern eszközökre és módszerekre. „Az iskolai könyvtár fizikai és digitális erőforrásai” című nyilatkozatuk a rugalmasan alakítható teret javasolja, amelyek alkalmazkodni tudnak a jövőbeni tantervi és technológiai változásokhoz. A nemzetközi szervezet jó példa arra, hogy megújuló tendencia jellemző nem csak a könyvtárakat, de az iskolakönyvtárakat tekintve is, viszont magyar viszonylatban a fejlesztések az oktatási rendszer tekintetében még nincsenek lekövetve.

2.3. SZAKMAI HOZZÁÁLLÁS – FEJLESZTÉSEK ÉS IRÁNYELVEK

Magyarországon az iskolai könyvtárak jelentősen elmaradnak a jogszabályban megállapított felszereltségi szinttől és az intézményben előírt oktatási szerepvállalástól. Egy 2009-es felmérés szerint a könyvtárak több mint fele nem haladja meg az 50 m² alapterületet, amely egy átlagos könyvállomány tárolására sem alkalmas, így biztosan nem elegendő egy multi-funkcionális tér kialakítására, amely a könyvtár korszerű terétől elvárt közösségi funkciókat is képes lenne integrálni. A közepes vagy jó könyvtári elhelyezkedés sincs meg az iskolák kétharmadában, valamint előfordul több iskolára kiterjedő közös könyvtári ellátás is, amely túl messze működik az épülettől, így nem lehet szerves része az oktatásnak.¹²

Bár a jogszabályok nem térnek ki a könyvtárak új szerepére az iskolában, viszont a szakirodalom számos területén találhatunk ebben a témában publikációkat, irányelveket és külföldi esettanulmányokat.

„A jó iskolai könyvtár szíve minden iskolai tanulóközösségnek. Az iskolai könyvtárak képesek rugalmas kereteket biztosítani a tanuláshoz, ahol a projektmunkának, az egyéni tanuláshoz és a közösen végzett kutatásnak egyaránt tere van... A jó könyvtárak a tanárokat segítik abban, hogy a tanítási stratégiák széles skáláját alkalmazzák.”¹³

A magyar könyvtárak történetét alapul véve Katsányi Sándor három ideán keresztül¹⁴ próbálja megfogni a könyvtárak szerepeit: a konzervatív értékeket képviselő nevelőt, a liberális szolgáltatót és a szociális közművelőt.

idea	könyvtáros feladata	térjellemezők
humanista - nevelő	konzervatív értékek	ismeretátadás, figyelmeztető feliratok
liberális - szolgáltató	szabad információ közvetítés	önkiszolgálást segítő, szabad elrendezés
szociális - közművelő	fiatalok bevonása, olvasótábor	tanulást segítő és közösségi terek

A típusoknál jól megkülönböztethető a könyvtáros és a diák kapcsolata, az átadott tudás mértéke és az irányított munka mennyisége. Bár Katsányi elsősorban a közkönyvtárakra alkalmazza ezeket a jellemzőket, viszont használatuk könnyebb az iskolakönyvtár belső térstruktúrájának leképezése, valamint az épületen belüli pozicionálás - a szerepvállalás mértéke szerint, illetve alapjául szolgált a későbbi, témában tett kutatásoknak.

Dömsödy Andrea kutatásából kiderül, hogy a megkérdezett gimnazista diákok inkább a liberális könyvtárképet birtokolják, valamint meglepő eredmény, hogy a dolgozók elsősorban nem közösségi térnek ítélik a könyvtárt.¹⁵ Az ideákat tekintve a liberális térszervezés egy szabadabb elrendezést biztosít, ahol a könyvtáros segíti a kölcsönző diákokat, de meg van a böngészés lehetősége a szabadpolcos elrendezés miatt.

¹² Dán Krisztina (2009): „Az iskolai könyvtár, mint információs forrásközpont” c. kutatási projekt

¹³ Bartók Györgyi (2010): Könyv, könyvtár, könyvtáros 2012/10 – „A könyvtár az iskola szíve”

¹⁴ Katsányi Sándor (1991): Séta ideáink bölcsőhelye körül In: Könyvtáros, 1991. I.sz, 5-8

¹⁵ Dömsödy Andrea (2012) Az információs műveltségről való gyermeki gondolkodás

http://www.domsodyandrea.hu/sites/default/files/doktori_disszertacio_domsody_0.pdf (utolsó elérés: 2018.10.26.)

3. ÉPÍTÉSZETI MEGOLDÁSOK

Az iskolai könyvtárak nem kezelhetők függetlenül az őket befoglaló oktatási intézményektől, éppen ezért a könyvtártörténeti áttekintés és a belső működés kritériumai után meg kell vizsgálni az iskolák térstruktúráját is. Az információs forradalom és az azzal részben összefüggő pedagógiai paradigmaváltások vagy legalább azok kísérletei a tanító terek változását is magával hordozza, így a könyvtár tervezését komplexen, a többi helyiség kontextusában kell kezelni.

Felmerülhet a kérdés, hogy miért ilyen fontos az iskolai könyvtár körültekintő megtervezése, amelyre a **L!BRARY** projekt¹⁷ tanulsága lehet a válasz. Az alapítványi és magán támogatásokból létrehozott projekt keretén belül új könyvtárakat alakítottak ki new york-i iskolákban. A felújított termek eredetileg nem könyvtár funkciót töltöttek be, így a kialakítás nem volt ideális, viszont a legtöbb iskolában sikerült méretesebb állományt létrehozni. A nagy belmagasság és a viszonylag alacsony polcrendszer miatt létrejött hosszú falsávot minden iskolánál festők és grafikusok felajánlásaiként festettek ki. Michael Bierut, a L!BRARY logó megálmodója, előadásában¹⁸ jól rávilágít arra, hogy a könyvtár kis százaléka ugyan az oktatási ingatlan, viszont ideális esetben minden diák használja, így megérte a befektetés.

3.1. VIZSGÁLATI SZEMPONTOK

A dolgozatban arra keresem a választ, hogy hogyan alakulnak át az iskolai könyvtárak többfunkciós terekké, miként lehetséges ezek építészeti megvalósítása és milyen térkapcsolattal rendelkeznek?

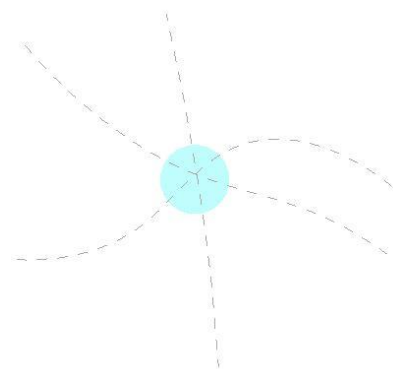
Kutatási módszerként nemzetközi példákon keresztül tanulmányozom az iskolák térstruktúráját, elemzem a könyvtárak multi-funkcionalitását és a tanulás-tanítás 21. századi igényeit. Kritériumok alapján egy táblázatban hasonlítom össze a különböző országokban, eltérő években készült projekteket, amely kiindulási alapként szolgálhat egy későbbi tervezésnél.

Elemzési kritériumok:

- központi hely

A könyvtár elhelyezésében kulcsfontosságú, hogy közel legyen az iskolaépület belső közlekedési csomópontjaihoz, könnyen hozzáférhető legyen, ugyanakkor a funkcióból adódóan igényli a nyugodt környezetet is.

A könyvtár közösségi térként való megfogalmazása kiszakítja a funkciót a régi cellás rendszerben elfoglalt helyéről, ahol egy tanterem volt a többi között. Az új felfogás szerint a hagyományosan is nyitott terekkel, mint például az aulával vagy az előadóval összeköttetésben kell lennie az iskolakönyvtárnak, hiszen az összes diák számára elérhető és fontos szerepe van a tanulói hétköznapiakban.

¹⁷ The library initiative. Pentagram, 2017.

<https://www.pentagram.com/work/the-library-initiative/story> (utolsó elérés: 2018.10.26.)

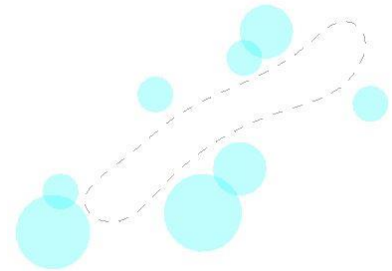
¹⁸ TED Talks: Micheal Bierut – How to design a library that makes kids want to read. Ted, 2017.

https://www.ted.com/talks/michael_bierut_how_to_design_a_library_that_makes_kids_want_to_read (elérés: 2018.10.26.)

Központi szerepét erősíti a tudás interdiszciplináris megközelítése és a könyvtár, mint az összes szakterületet összefogó információs egyvelegként való értelmezése is. A könyvtár-pedagógusok tanítást koordináló, de legalábbis tanítást segítő szerepe is könnyebben tud érvényesülni, ha elérhető közelségben van a könyvtár.

- iskolai agóra

Főként alapfokú oktatási épületeknél jellemző szerkezet, hogy a közösségi tereket egy csoportként fogalmazza meg az építész, közöttük pedig olyan találkozási pont alakul ki, mint a hajdani görög agóra. Az ilyenfajta téri szerkesztés enyhíti a könyvtár hagyományos funkcióját és az aulát, mint az iskola egyedülálló gyülekező terét hagyja érvényesülni.

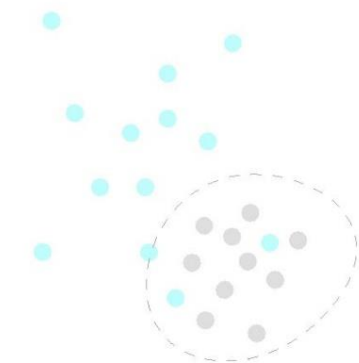

Ez a tervezési módszer segíti a könyvtárat, hogy a gyerekek hétköznapjaiban jelen tudjon lenni, viszont általában a helyszűke miatt nem eredményez nagy állománnyal bíró, önálló könyvtári egységet.

- publikus terek

Fenntarthatósági szempont, hogy a 21. század intézményei hosszú nyitvatartási idővel rendelkezzenek, így minden épület nagyobb kihasználtsággal bírhat, és multifunkcionális terek jöhetnek létre. Ennek megoldása, ha az iskola közösségi terei a tanítási időn túl is látogathatók. Magyarországon is elterjedt, hogy este felnőtt edzéseket tartanak az iskolák tornatermeiben, vagy hétvégi rendezvényekre bérbe adják az aulát. Hasonló eszközökkel és alapos szervezés mellett a városi programok általános helyszíne lehet az iskola, amely így kiemelheti az intézményt a pusztán oktatási rangsor alól, ezzel serkentve az ingatlanba fektetett fejlesztési lehetőségeket is. A publikus terek a zöld szempontokon túl szorosabb kapcsolatot eredményezhetnek az intézmény és a környékbeli lakók között is, hiszen úgy az intézményt mindenki magáénak érezheti.

Az iskola könyveinek publikus használata általában a szülők felzárkóztatásaként merül fel, olyan integrációs projekteknél, mint például a Peter Hübner által tervezett [Gelsenkircheni Evangélikus Iskola](#).

Itthon az iskolakönyvtárakra vonatkozó jogszabályok korlátozzák a külsősök általi kölcsönzéseket, mivel csak diákoknak vagy tanárok használhatják a könyvtárat. Ennek ellenére a tanárok által létrejötték olyan gerilla akciók, amelyek segítségével a szülők hamarabb hozzájutnak a kötelező olvasmányokhoz, így segíteni tudnak, mikor gyermekük is elérkezik a tananyaghoz.

- állomány

A könyvtár állományával szemben támasztott követelmény az információs forradalom óta megváltozott, mivel a nyomtatott példányok száma csökkent, a kiadványok egy részét felváltotta az e-book, a digitalizált könyvtári állomány. Egy iskola állományának okos megválasztása nehéz feladat, amelyet a magyarországi iskolákban a költségkorlát is erősen befolyásol. Egyes kiadványok vagy folyóiratok elektronikus formában való használata a téri és időbeni korlátokon is segíthet, hiszen a papír alapú írás nem foglal helyet, az elektronikus formátumot pedig egyszerre több diák is használhatja a saját eszközén. Országos hálózat szempontjából jó lenne egy olyan informatikai rendszer kialakítása, ahol a kötelező olvasmányok vagy a tankönyvek online is elérhetőek, így a diák táblagépen bárhol előveheti, akár egy olvasást segítő alkalmazás segítségével.

Bizonyos kiadványok szerepe megnőtt, hiszen az interneten talált információk ellenőrzésére szolgálhatnak vagy támpontot adhatnak egy-egy kereséshez. A könyvtárpedagógus feladata, hogy segítse a diákot az információk hitelességének ellenőrzésében, megtanítsa az interneten található adatok ellenőrzését akár könyvek segítségével. Érdemes megemlíteni a könyvekben található forrásjegyzéket, amely a valós információk visszakövethetőségét szolgálja, és míg régen ezek papír alapú dokumentumokra utaltak vissza, a mostanában hivatkozott internetes linkek bármikor megszűnhetnek, így cáfolva az írás hitelességét. Ha a könyvtár állományában megtalálhatóak olyan könyvek, amelyek egy-egy forrásjegyzékben is szerepelnek,

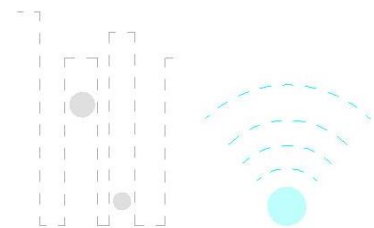
akkor a diákok megtapasztalhatják a keresés élményét, elsajátíthatják a hivatkozások használatát. Természetesen ehhez szükség van egy jól felépített állományra, könyvtárismereti programokra is és egy olyan katalógusra, amely az egész épületben elérhető.

Magyarországon további tárolási igény merül fel az év eleji tankönyvosztás és az év végi visszavétel miatt, mivel ez is a könyvtárosok feladata. A mozgó állomány könyvei év közben a diákoknál vannak, így a szezonális tárolást a könyvtár területén kívül is meg lehet oldani, viszont a félévkezdés gördülékenysége érdekében az állománymozgatást segíteni kell, például kézikocsikkal, amelyek sérthetik a nem kopásálló burkolatokat.

- számítógép terem

Az állomány csökkenése mellett elengedhetetlen eszköz lett a számítógép vagy az egyéb elektronikai eszközök. A könyvtárpedagógusnak feladata, hogy fejlessze az adathasználattal kapcsolatos kompetenciákat, így ideális esetben egy egész osztály tanítására alkalmas hálózat helyezkedik a könyvtár közvetlen környezetében vagy a könyvtár és a gépterem egybenyitható.¹⁹

Új foglalkozásként van jelen a tartalomgyártás, amely azokra a videó készítőkre vonatkozik, akik az internetes csatornákon napi rendszerességgel osztanak meg felvételeket és a követők mennyisége jelenti a pénzkereseti forrást. Számos kutatás²⁰ mondja ki, hogy a videók világa milyen nagy hatással van a fiatal generációra, nagy részük kifejezetten YouTuber szeretne lenni felnőttként, többen pedig már gyerekként elkezdik ezt a hivatást. Nem kérdés, hogy az iskolának fel kell venni a versenyt az ilyen típusú tartalommegosztással és az elhivatott diákokat a jó minőségű bejegyzések készítésére ösztönözni.

A könyvtár találkozási pontot jelenthet a lelkes fiataloknak és segítséget nyújthat egy adott témakör felkutatásában, a videók készítésében. Ugyanakkor fontos látni, hogy a fiatal generáció már ezeket a felületeket használja hétköznapi információszerzési csatornánaként is, bármilyen megoldandó problémára létezik például oktató videó, így érdemes a tanároknak is otthonosan mozogni ezen a felületen.

Számítástechnikai szempontból tehát ideális a könyvtár, ha elhelyezkedése miatt összenyitható az iskola gépteremével vagy rendelkezik annyi eszközzel, amellyel meg lehet oldani egy osztály csoportmunkáját. Amennyiben az iskolakönyvtár további videó készítő eszközökkel is rendelkezik, úgy biztosítani lehet, hogy diákok által összeállított tartalmak vagy felvett jelenetek is ellenőrzött körülmények között születtek meg.

- tanári közelsége

A Dömsödy Andrea könyvtárpedagógussal folytatott konzultáció keretein belül fogalmazódott meg az az igény, hogy a könyvtár-pedagógus tanítást segítő munkája csak akkor tud zavartalanul működni, ha közel helyezkedik el a tanári szobához. A könyvtáros szünetekben a diákokkal foglalkozik, és csak az órák alatt van ideje egyeztetni a kollégákkal, így ha a két helyiség távol kerül egymástól, az megnehezíti a kooperációt. Okozhat nehézséget, hogy a nagyobb iskolákban szaktanárikra bomlik a tantestület, így pusztán a nagytanári jó pozícionálása nem oldja meg a könnyű kapcsolatfelvételt.

- egyéni tanulás helye vagy tanítás helye inkább

Az, hogy hogyan jelenik meg Nahalka István paradigmarendszere (Isd. a dolgozat 2.3 Szakmai hozzáállás pontja) a könyvtár belső tereiben, árulkodó jel lehet az iskolakönyvtárak fejlődési irányáról. Főként két irány jelenik meg, az inkább önálló tanulási tereket alkotó elrendezés vagy a projektalapú tanítást segítő bútorozás. A korszerű oktatásmódszertan által preferált projekt alapú munkák jelen vannak az iskolakönyvtárak tereiben is, így egyre kevesebb helyen találkozhatunk frontális előadóterekkel.

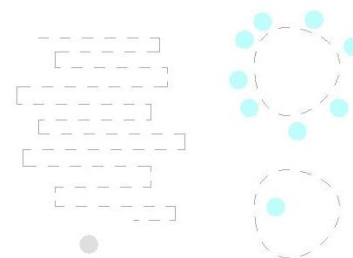
¹⁹ Dömsödy Andrea (2009): Könyvtár az iskolában, A könyvtár funkciói, működése a hatékony iskolában In: Oktatás-Informatika, 1.sz. 67-77. p., https://issuu.com/elteppkktinf/docs/okt_inf_folyoirat_2009_1szam/66 (elérés: 2018.10.26.)

²⁰ Gemius-kutatás: youtube videók és nézők Magyarországon. Gemius, 2017. <http://www.gemius.hu/all-reader-news/gemius-kutatas-youtube-video-ok-es-nezok-magyarorszagon.html>(elérés: 2018.10.26.)

Az egyéni tanulási hely atmoszférájának megteremtése elsődleges, hiszen a diákok a könyvtárba lépve egy semleges térbe érkeznek, ahol osztálytársaiktól és tanáraiktól függetlenül tölthetik az időt. Magyarországon elterjedt szokás, hogy ha valakinek napközben lyukasórája van, akkor azt a könyvtárban kell töltenie. Mivel ezekben az esetekben a könyvtárosnak nem feladata a diákot ellenőrizni, csak a hely biztosított neki, így szabadságot kap, hogy mivel tölti az idejét. Egy inspiráló térben ezt az időt ugyanolyan szívesen eltöltheti tanulással, mint pihenéssel vagy a telefonos játékokkal.

- bútorozás – belsőépítészet

A modern iskolakönyvtár berendezése multifunkcionális és átalakítható, hiszen reagálnia kell az oktatásban történő változásokra, egyszerre több igénynek is meg kell felelnie. Előremutató, ha a tér részekre osztható, így könyvtári órák és a hagyományos könyvtári szolgáltatások akár párhuzamosan is folyhatnak, nem zavarják egymást. Amíg létezik könyv alapú kölcsönzés, addig fontos része a könyvtárnak az ellenőrző állomás, a kölcsönző pult. Ez a pult egyben a könyvtárpedagógus munkaállomása is, így figyelni kell annak dolgozóbarát kialakítására is.

Sajnos a könyvtár igényes belsőépítészeti kialakítására már ritkán jut a költségkeretből, pedig ebben a térben nincsenek kötöttségek az anyagok és színek használatában, hiszen itt nem zajlik egész napos oktatás, nem kell hosszan egy dologra koncentrálni.

- extra tulajdonság

Léteznek olyan projektek, amelyek valamilyen tényező miatt kiemelkednek a példák közül, jobban működnek, mint az átlagos iskolakönyvtárak vagy van valamilyen megkülönböztető tulajdonságuk, amit érdemes megemlíteni. Hordoznak egyedi építészeti kialakítást, amely meghatározza a karakterüket, vagy a maguk köré épített brand van hatással a megjelenésükre. Sok iskolakönyvtárnál pedig maguk a könyvtárosok által működtetett közösségi hálózat példaértékű, amely a fizikai térben ugyan nem jelenik meg, mégis nagyban befolyásolja a működést.

3.2. ÉPÍTÉSZETI PÉLDÁK ELEMZÉSE

Az elemzett könyvtárak kiválasztásánál elsődleges szempont volt az iskolák térszervezésének elve, olyan példák felkutatása, amelyek tervezését korszerű oktatás-módszertani gondolatok vezérelték. Ilyen tervezésméleti szempont lehet a cellás rendszer elhagyása, az átlátható struktúra létrehozása vagy a funkciók publikussá tétele. Egyértelmű keresési halmaz volt a skandináv országok elmúlt években felépített iskolái, azon belül is a dán oktatási rendszer kiemelkedő szakmai teljesítményei.

Kortárs építészeti példákat vizsgálva az derül ki, hogy a könyvtár kevés iskolaépületben jelenik meg dominánsan, sok esetben csak a learning center, azaz a tanulóközpont hasonlít az eredeti rendeltetésre.

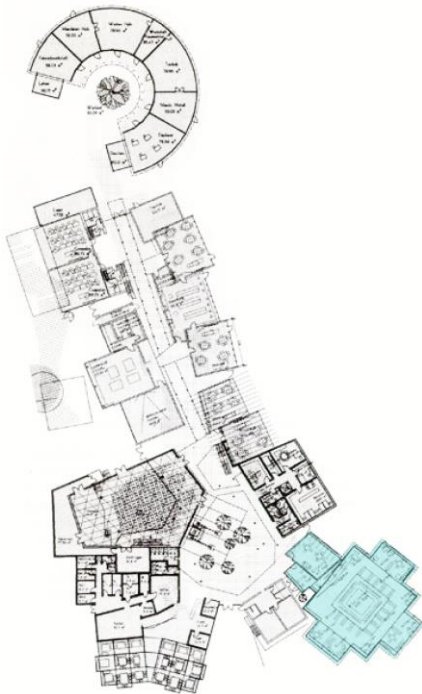
Gelsenkircheni Evangélikus Iskola – 2004 - Németország

A [Gelsenkircheni Evangélikus Iskola](#) egy olyan oktatási épület, amely integrációs projektként valósult meg, így szervesen jelen van a német település életében. Létrehozásakor elsődleges cél volt, hogy a fiatal korosztály mellett a szülők is részt vehessenek továbbképző tanfolyamokon, elvégezhesék az esti iskolát. A 2004-ben befejezett iskolában részben török gyerekek tanítása zajlik egy olyan integrált keresztény oktatásban, amely toleráns a muszlim vallással és a török is elismert nyelvként van jele. Az iskola tehát túlmutat az oktatási funkcióján, így inkább publikus intézményeként megfogalmazható, mint egy különálló épületként. Aktív használatot biztosít az épületegyüttesnek a támogató szociális ellátás és a közösségek egyesületeinek jelenléte is. Hagyományos funkciója mellett plusz szolgáltatások is helyet kaptak a komplexum területén. Előtérbe helyezték az épület használati komfortszintjét, majd fontos tervezési szempont volt a gazdaságosan megvalósíthatóság és a költséghatékony üzemeltetés is.

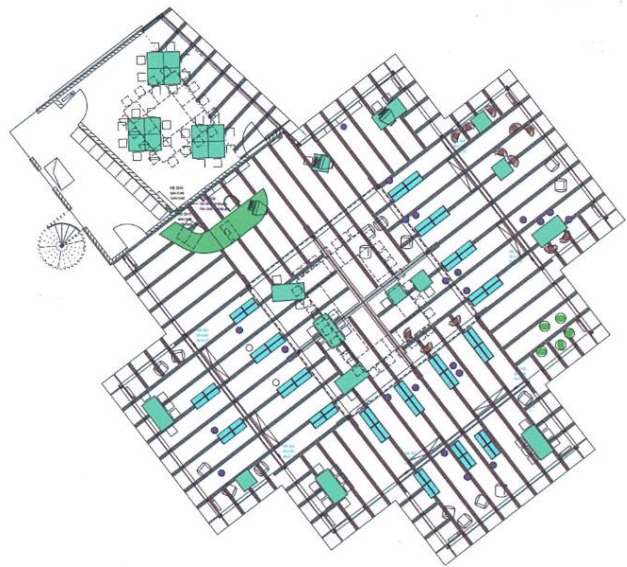
Peter Hübner, a projekt építészete pályázaton nyerte el a tervezést, ahol a többi indulóhoz képest nem egy kész épülettel állt elő, hanem egy tervezési elvvel. Programjának lényege az volt, hogy kezdetektől fogva bevonta a használókat is az alkotásba, ezáltal a közösség igényeire formálhatta az intézményt. A közösségi tervezés segített abban is, hogy a diákok és szülei magukénak érezhessék a felépült iskolát, miközben az integráció már a tervezési folyamatnál is megkezdődött. Hübner törekedett arra, hogy a különböző funkciók eltérő építészeti megjelenést kapjanak, így az egyes részeket szétszította a munkatársai között. A végeredmény valóban egy kisváros összetettségét tükrözi, amihez hozzájárulnak a változatos építészeti jegyek és az elszórt tömegek is.

A miniatúr városként megfogalmazott iskola additívan épül fel, a különböző funkciók tömegei kívülről is jól azonosíthatók. Az egységek utcára felfűzve jelennek meg, amelynek végén piacot idéző teresedés található. Organikusan alakulnak a külső és belső teresedések, az együttes a kreativitást sugárzó rendezetlenség hatását kelti. Az aula tetőszerkezete tekintélyt és megbecsülést jelképez, az iskola tantermei pedig több helyen kertkapcsolattal, önálló terrasszal vagy egyéni tanulást segítő kuckókkal rendelkeznek.

A könyvtár, akár az ókori agóránál, a főtérrel nyílik, ezzel is hangsúlyozva a hétköznapokban betöltött szerepét. A mesterséges tóval körülvett épület megteremti az olvasáshoz szükséges nyugalmat, azt a környezetet, ahol felnőtt és gyermek egyaránt ki tud kapcsolódni a mindennapok mozgalmasságából.

Agóra jellegű térhálózat [4]

A könyvtár belső elrendezése [5]

Térkapcsolatait tekintve a modern könyvtár oktatási intézményben betöltött szerepeit nem teljesíti a gelsenkircheni példa, hiszen a könyvtár nem kapcsolódik szervesen az iskola zárt közösségi tereihöz és távol esik a vérkeringéstől. Nem rendelkezik összenyitható informatika teremmel sem és a tanárok-könyvtáros közötti kapcsolat sem kellően biztosított, viszont hangsúlyos építészeti megjelenése elegendő lehet a működtetés sikerességéhez. Az épületgyüttes atmoszferikus nyugodtsága a Hübner által alkalmazott természetes anyagoknak köszönhető, valamint a zöldtetők és vízfelületek betervezésének, amelyek épületenergetikai szempontból is meghatározóak. A könyvtárban is jól érzékelhető a fa általános használata, amely otthonos hangulatot kelt az egyébként egyszerűen berendezett szárnyban.

Belső elrendezését tekintve a könyvtár inkább a szociális ideát követi, amely önálló cselekvésre ösztönzi a diákokat. A csoportos asztalok lehetőséget nyújtanak a közös munkára, viszont egyéni tanulást terei is lehetnek. A könyvespolcok ugyanakkor bárki számára elérhetőek, tehát a kölcsönzés nem korlátozott a könyvtárosok által, a kutatás élményével gazdagodhat az olvasó.

Nyugodt, tóval körülvett könyvtár a hagyományos funkció alapkövetelményeit és szimbolikáját testesíti meg, viszont nem számol a modern kor igényeivel. A felgyorsult világ új tényezőire, mint a géphasználatot igénylő projektmunkára vagy a közösségi rendezvények szervezésére nincs lehetőség a könyvtár tereiben. A funkció időszerű változásához segítségül szolgálhat a szomszédságban elhelyezett próbaterem is, amely idővel másodlagos aulává, közösségi térré is átalakulhat.

A mesterséges tóval körülvett könyvtárépület [6]

A könyvtár belső kialakítása [7]

C. F. Møller - Copenhagen International School – 2012 - Dánia

Az előző építészeti példához hasonló publikus térként jelenik meg a könyvtár a [Nordhavn Nemzetközi Iskolában](#), amely 2017-ben épült Koppenhága új kerületében. A C. F. Møller iroda tervezése a tolerancia és a fenntarthatóság szellemében történt, mivel az intézmény vezetői egy olyan iskolát álmodtak, amely működésével ezen elvekre tanítja diákjait és a látogatókat is.

Mivel az iskola közössége része a városnak, így a tereket olyanná alakították, hogy azok alkalmasak legyenek az oktatáson kívüli funkciók befogadására is. A kikötői épület első két szintje összekapcsolódik a város köztéréivel, itt helyezkednek el a mindenki számára elérhető sportlétesítmények, az előadók, valamint az étterem és a könyvtár. A nyilvános helyiségekkel az épület oktatási időn túli kihasználtsága növelhető, amely éppen olyan jelentős fenntarthatósági szempont, mint a homlokzaton elhelyezett 12 ezer napelem.

Követendő elv, hogy különbséget tesznek a különböző tanulási fázisok között, így korosztályonként eltérő az épület oktatási helyiségeinek mérete. Az alsóbb tagozatosoknak különösen nagy és szabadabb tereket biztosítottak a tanításhoz, míg az idősebbeknél projektszobákat és az egyéni tanulás helyei dominálnak.

A koppenhágai Nemzetközi Iskola aulája [8]

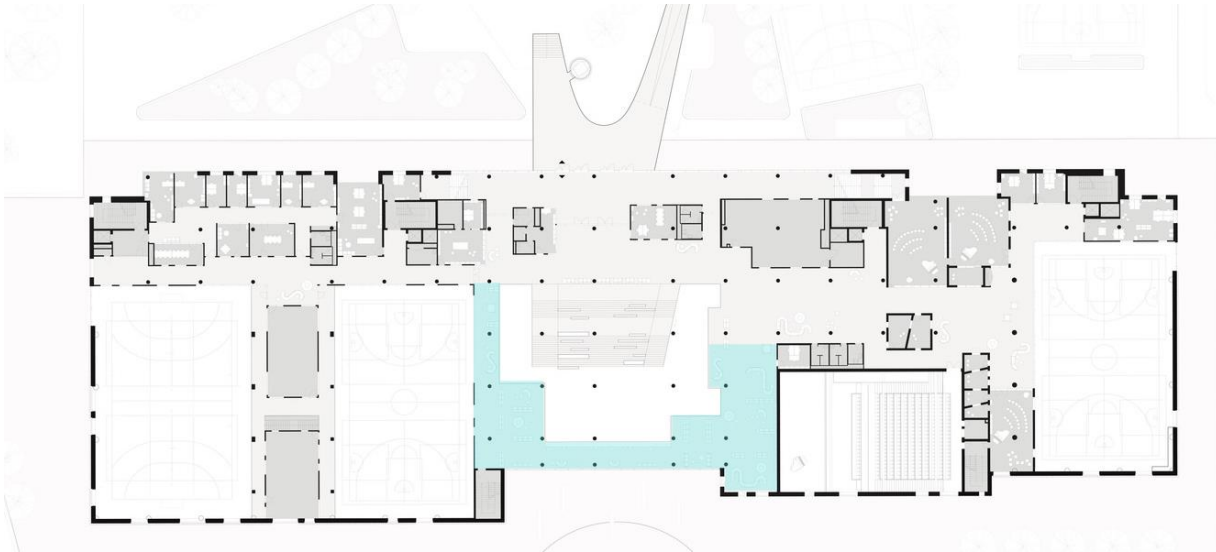
A könyvtár központi helyen fekszik, hiszen üveg falainak köszönhetően az aula hangsúlyos előadójáról is közvetlenül rálátni. Megközelítését és használatát tekintve viszont le van választva a dinamikus terektől, amely segíti a funkció által igényelt zárttságot. A könyvtári dolgozók az intellektuális és kulturális élet színhelyeként definiálják a funkciót, pedagógiai célként az olvasás népszerűsítését és az életre szóló tanulás megalapozását határozták meg. Ugyanakkor a könyvtár által kiadott útmutató²¹ arról árulkodik, hogy a

²¹ Copenhagen International School Library: Guide to Use the Library

<https://drive.google.com/file/d/0B0ZeSJ8svSssUJJMMUJrLUhEWndPNTgtajVTajBmOFBBDdr/view>(elérés: 2018.10.26.)

nyilvános használathoz képest csak az iskola közösségét látja el olvasmánnyal, amit a kizárólag oktatási időben történő nyitva tartás is alátámaszt.

megj.: A C. F. Møller építésziroda hasonló tervezési elvek mentén járt el a [New Island-i Bygge Iskola pályázatára beadott munkánál](#)²² is, ahol első helyezést értek el a háromszög forma mentén köztérből privát udvarrá, majd oktatási térré alakuló épületükkel.

A kopenhágai Nemzetközi Iskola első emeleti könyvtára [9]

Több kortárs iskolaépületben a könyvtár egy kisebb állománnyú, de hasonló szerepet betöltő tanuló központként jelenik meg. A központi helyen lévő téri elem vagy fallal lehatárolt helyiség sokszor azokon a pontokon található, ahol épulettömegek találkoznak vagy metsződnek össze. A könyvtár a kiemelt pozíció által szem előtt van, a diákok minden nap látják, így jobban tud érvényesülni az iskolai életben is, valamint összeköttetésben van a többi közösségi térrel.

Arkitema Architects oktatási épületei

A dán Arkitema Architects több oktatási épületénél is a csillag alakú elrendezést alkalmazta, amelynek ágaiban a tantermek, közepén pedig az iskola „szíve”, a közösségi funkció található. A frekventált helyre kerülő színes téri elem általában nem egy falakkal lehatárolt helyiség, hanem egy nyitott, előadóra emlékeztető lépcsősor vagy egy kuckós kialakítású polcrendszer. Ezeknél a projekteknel nem a hagyományos értelemben vett könyvtár került betervezésre, hanem egy olyan learning center – tanuló központ, amely a gyermekeket az önálló tanulásra motiválja.

[New City School](#) csillag alakú épülete [10]

²² C.F..Moller: New Islands Brygge School
<https://www.cfmoller.com/p/New-Islands-Brygge-School-i3412.html> (utolsó elérés: 2018.10.26.)

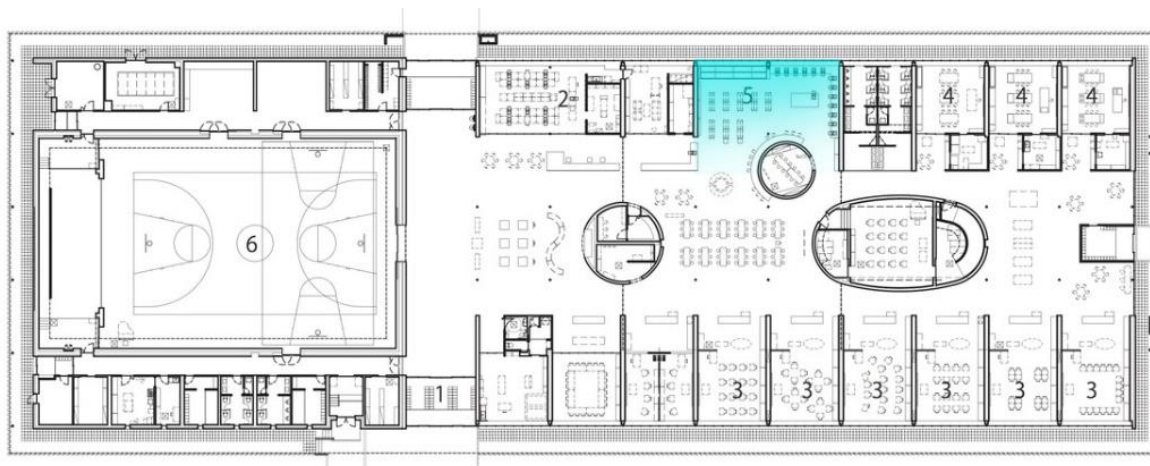
Gyűjtőpontban elhelyezett multi-funkcionális közösségi tér [11,12]

BNK Atelier – Itoi Elementary School – 2008
Japán

Már könyvtári állománnyal rendelkező, de alapvetően nyitott funkcióként kezelte a japán BNK építésziroda az általuk tervezett alapfokú oktatási intézmények tanuló tereit.

Az [Itoi Általános Iskolát](#) kis kapacitásúra tervezték, egy olyan vidékre, ahol jellemző a sok hó és a hosszan tartó hideg, ezért a legtöbb aktivitás az épületben zajlik. Az iskola terei szellősek, hogy kellő méretűek legyenek a benti játékokhoz is.

Az évfolyamonkénti tíz diák miatti alacsony létszám ellenére is megjelenik a könyvtár szerepe. Bár a könyvállomány nem tekinthető jelentősnek, viszont követendő, hogy könyvespolcok mellett helyet kapott a gépsarok, ahol akár órát is lehet tartani.

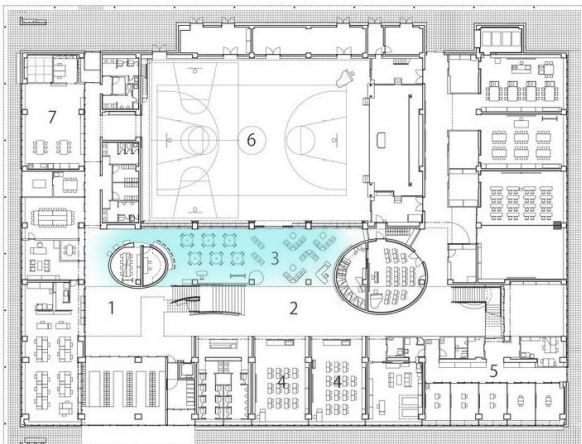
Itoi Általános Iskola könyvtára [13]

A hideg éghajlat tágas belső tereket igényel [14,15]

Az építésziroda másik projektje, a [Numata Általános Iskola](#) térkapcsolatait tekintve kiemelkedik a bemutatott alapfokú oktatási intézmények közül. A tervező úgy éri el könyvtár központi helyzetét, hogy íves helyiségekkel választja le az aula teréből, a nagyméretű, a pihenésre is szolgáló fölépcsőt pedig közvetlenül mellette indítja. A könyvtár és gépsarok így átlátható, amely a modern iskola egyik alapkövetelménye, valamint az olvasói tér kibővül a közösségi részek felé.

Az iskola területén belül létrejövő agóra és az ahhoz kapcsolódó bibliotéka szerepe itt is jól érzékelhető, viszont a német példához képest itt beltérben jelenik meg. A bemutatott japán iskoláknál a könyvtár és a gépterem nyitottsága egy általános biztonságról tanúskodik, hiszen őrizetlenül és folyamatosan elérhető jelleggel áll rendelkezésre a könyvtár eszköztára.

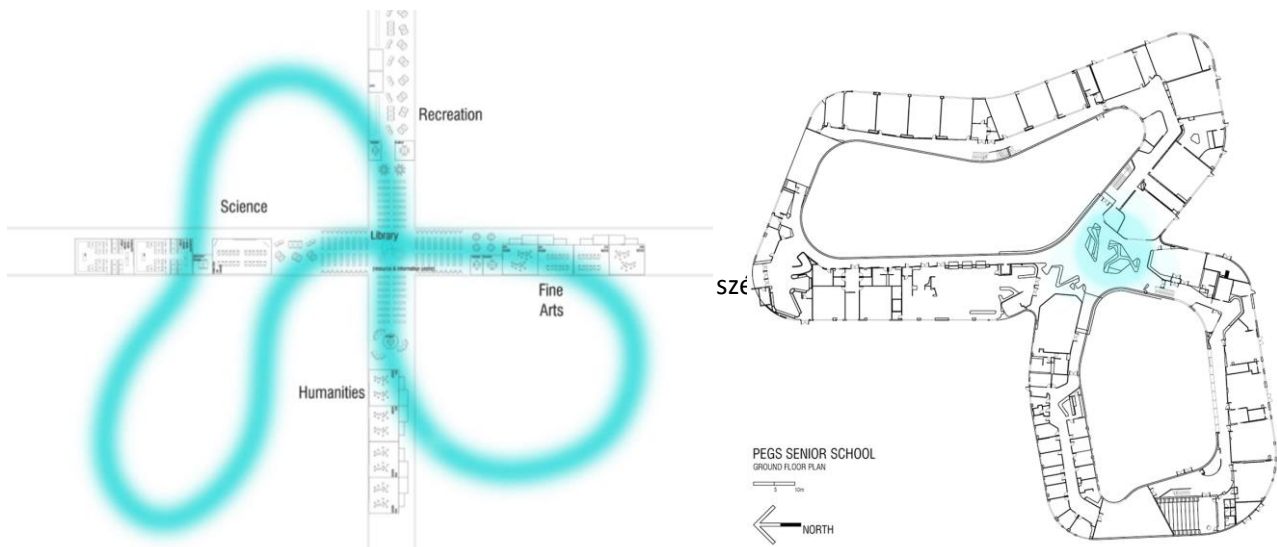
Numata Általános Iskola könyvtára [16, 17]

Ikast Nemzetközi Iskola [18]

Nagyobb léptékű iskolában is megtalálható az előbbi példákban említett úsztatott funkcióként elhelyezett könyvtár, ugyan itt a frekvenciát nem adta. A dán C. F. Møller iroda Ikast városában tervezett [Nemzetközi Iskolában](#) minden helyiség a központi nagy belmagasságú aula köré szerveződött. A könyvespolcok által kijelölt bibliotéka az átláthatóság szempontjából nem kerül lezárásra, bár az alaprajz tekintetében ez a tervezői döntés nem követi a tisztább rendszert. A kialakult tér viszont alkalmas az önálló tanulásra is, valamint közel helyezkedik a tanári szobához, amely fontos lehet a könyvtáros és a pedagógusok kapcsolatát tekintve.

Az iskolai könyvtárak központi elhelyezkedését tekintve érdekes építészeti megoldásnak tekinthető a [PEGS rövidítésű ausztráliai gimnázium](#), ahol egy leány és egy fiú iskola összevonása volt a feladat. A külön szárnyakban elhelyezett szaktermek a könyvtárnál találkoznak, ezáltal hangsúlyozva a funkció interdiszciplináris jellegét és a közösségi szerepet. A PEGS gimnázium tervezésénél az építészek jól ráerősítettek a már említett amerikai LIBRARY kampány alapigazságára, hogy a tantermet csak osztályok használják, de a könyvtárt az iskola minden tanulója. Az épületet körbejárva az összekapcsolt gyűrík mentén mindig a könyvtárhoz vezet az út, szimbolikus jelentést adva az élethosszig tartó, egyéni vagy csoportos tanuláshoz. Az épület szokatlan formája egy kellemes hangulatú belsőudvart eredményez, amely alkalmas a rekreációs feladatok ellátására.

PEGS térstruktúrájának alapelve [19,20]

A vizsgált iskolaépületekben a vártak megfelelően kiterjesztett, többfunkciós térré alakul a könyvtár, amely magába foglalja a találkozási pontot, a tanulószobákat és a csapatmunkára alkalmas tereket is. Jól megfigyelhető ugyanakkor, hogy az általános iskolákban kevesebb teret biztosítanak a kiadványok tárolására, inkább a közösségi térbe integrált könyvsziget a jellemző. A gimnáziumok könyvtárai több esetben az épület központjában vagy kiemelt részen kapnak helyet, viszont a könyvtár-pedagógus szerepe a külföldi példánál nem került kiemelésre, ennek megfelelően a tanári csak ritkán kerül a könyvtár közelébe.

A dán iskolamintákat tekintve követendő példa a publikus terek kialakítása, a fenntarthatóság és a tolerancia eszméjét megtestesítő iskola tervezése. Az élethosszig tartó tanulásra ösztönzés alap kritérium az iskolakönyvtárakkal szemben, viszont a skandináv területeken az iskolarendszer is támogató az ilyen célkitűzések megvalósításában.

Általános tervezésméleti szempont a könyvtár összekapcsolása a fő közösségi térrel (aula), mivel a mindennapi használatot szeretnék hangsúlyozni, illetve helyszínt biztosítani a kulturális rendezvényeknek.

A könyvtár, mint közösségi funkció és mint egyéni tanulás helye van jelen leginkább. Az egész osztály bevonására általában csak az általános iskolai példákban volt elegendő kapacitás. A számítógépek használata és a gépterem összekapcsolása a könyvtárral a japán iskolákra jellemző, ebből arra a következtetésre jutottam, hogy a diákok állandó felszereléseként tekinthetünk a laptopra és a táblagépre, így nem igényelnek további eszközöket.

Bútorozást és anyaghasználatot tekintve a legtöbb példa az otthon érzetét szeretné kelteni, így gyakran használnak fát és textileket. A másik irányzat az élénk színekkel játszik, illetve az olyan megoldásokkal, ahol kuckós terek jöhetnek létre.

Az elrendezés általában szabadpolcos és alacsony magasságú, a példaként felhozott könyvtárakban előnyben részesítették az átlátható és mozgatható rendszerelemeket, amelyek eltolásával akár plusz tereket is lehet nyerni. A könyvajánláshoz általában egyedi bútorokat alkalmaztak, amelyek felkeltik az olvasó figyelmét.

A könyvtár egyedi megfogalmazásaként a központi szerep hangsúlyozása és a csend szimbolikája jelent meg. Jelentős benyomással bírnak ezek a kifejezésmódok, így érdemes alkalmazni olyan térstruktúrát vagy egyedi elemet, amely bevonzza a diákokat a könyvek világába.

			központi	agóra	publikus	állomány	számítógép	tanári	egyéni tanulás	tanítás	bútorozás	extra
Evangelische Gesamtschule	Németo.	2004	x	X	x	x			X	X		x
Copenhagen International School	Dánia	2012	x		x	x		x	x		x	
New City School	Dánia	2012	x						x	x	x	x
The Vibeeng School	Dánia	2012	x	x					x		x	x
Itoi Elementary School	Japán	2008	x	x			x		x	x	x	
Numata Elementary School	Japán	2012	x	x		x	x		x	x		
International School Ikast Brande	Dánia	2013				x		x	x			
PEGS	Ausztrália	2012	x			x	x	x	x		x	x

3.3 MAGYAR ESETTANULMÁNY

Az iskolakönyvtár témában összegyűjtött állításokat szerettem volna egy olyan intézményen keresztül bemutatni, amit magam is ismerek, így esett a választásom a középiskolámra. Még laikusként tapasztaltam meg az Óbudai Árpád Gimnázium tereit, amely nagy segítség volt, mikor a használói oldalról vizsgáltam az épület működését.

Mivel nem volt viszonyítási alapom gimnazistaként nem realizálódott bennem, hogy a könyvtárunk működése kimagasló lenne. Érdekes volt, hogy tudásközpontnak hívják és hogy a logója egy háziverseny keretében került megszavazásra, de akkor nem tulajdonítottunk neki különösebb jelentőséget. Emlékeimben jelen volt a mozgatható projektorállvány és a sokszögletű asztalrendszer, ami mindig az adott tanítási igény szerint rendezhető, de nem láttam a mögötte lévő oktatás-módszertani megfontolást.

Mikor elkezdtem az iskolakönyvtárakkal foglalkozni összehasonlításként mindig az Árpád könyvtárát vettem példaként. A modern működési elvekre vonatkozó sokadik pozitív visszaigazolás után tudatosult bennem, hogy a Tudásközpont egy jól felépített és végiggondolt könyvtár, amely a lehetőségeiből kihozta a maximumot. Elég csak a könyvtár által szervezett, egy adott téma köré épülő pályázatra²³ gondolni, amely hívószava a különböző tudományterületek találkozása, ahol az eltérő évfolyamok együttműködhetnek. Az alkotói verseny keretében bárki készíthetett versmegzenésítést, illusztrációt vagy bármilyen szabadon választott eszközt a gondolatai megvalósítására.

A szakmai publikációkat böngészve ráakadtam egy volt tanárom, Rónyai Tünde „Könyvtárépítészeti reorganizáció egy gimnáziumban” című írására, amelyben az Árpád Gimnázium könyvtárának tervezését és megvalósítását mutatja be. Tanárok és a tervezők közös munkájának köszönhetően a könyvtár térszervezése működési és hasznosítási szempontból is átgondolt, a létrejött tér kiszolgálja a felmerülő igényeket.

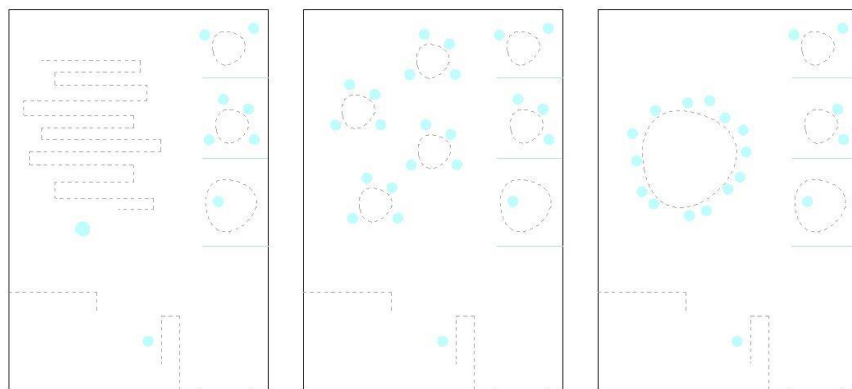
Megkerestem Rónyai Tünde tanárnőt, hogy tapasztalataival erősítse vagy cáfolja meg a dolgozataimban összegyűjtött tervezési elveket, hogy gyakorlati szempontból mennyire helytállóak. A beszélgetés alkalmával kiderült, hogy a könyvtár jelenlegi helye egy épületbővítésként készült. A beépített tetőterasz helyén létrejött könyvtár cellás irodák elbontásával nyerte el mai kinézetét.

Az iskolán belüli elhelyezkedését tekintve a könyvtár jelenleg nincsen ideális helyen, viszont kisebb átalakításokkal javítani lehet a helyzetén. Az iskola két részre tagolt, egyik helyen oldalfolyosós rendszerben sorakoznak az osztálytermek, a másik szárnyban pedig az aula, a nagyelőadó és a tornatermek kaptak helyet. A könyvtár az aula galériájáról nyílik, amely jól tudna működni, ha az emelet mellvédjénem akadályozná a rálátást, vagy valamilyen alternatív megközelítést kapna a szűk, oldalsó lépcső helyett. A tanárnő szerint a tantermi szárnyal való összeköttetés hiányában távol esik a könyvtár az iskola vérkeringésétől. Az is bizonyítja ezt a tényt, hogy a diákok általában délután 2-3 között, hazafelé menet térnek be kölcsönözni, erre az időszakra koncentrálódik a látogatások száma.

Az eredetileg egybenyitott térként elképzelt terem a tartópillérek miatt nem jöhetett létre, amit utólag nem bánnak a könyvtárosok, mert így két jobban használható, differenciáltabb tér alakult ki. A nagyobbik hosszanti tér alkalmas a frontális oktatásra vagy egy-egy filmklub megrendezésére. Az oldalt található kisebb részek pedig az egyéni tanulás terei, amelyek tökéletesen alkalmasak korrepetálásra vagy kisebb csapatmunkára is. Mivel akusztikailag jól leválnak a kuckós részek a fő tértől, így párhuzamosan használhatják a lyukas óra miatt ott tanuló diákok és a nagyobb létszámú csoportmunkát tervező tanárok is.

²³ Lezárult az idei év átváltozás alkotópályázatunk. Árpád Gimnázium – Tudásközpont, 2018.
https://tudaskozpont.blogspot.com/2018/02/lezarult-idei-atvaltozas.html?fbclid=IwAR3tp2Nh3SHVZJ6nzz-8B6iK1jobuUZgRDld9wwNOC3I_qNEpNNT5E3yvA (utolsó elérés: 2018.10.26.)

Állományát²⁴ tekintve a könyvtár folyamatosan megújul, jelenleg kb. 16000 kötettel rendelkezik, amelyet terv szerint alakítottak ki. Különösen nagy értéket képvisel a védett, muzeális gyűjtemény, amely 1600-as évekből származó könyveket is tartalmaz. 1994-től a teljes állomány számítógépes katalógussal lekövetett, amely segíti a kölcsönzést, az igényfelmérést és a szelektálást. A számítógépes adatbázis használata az iskolán is túlmutat, mivel más könyvtárakban fellelhető könyveket is elő lehet jegyeztetni az oktatók segítségével. Időszakos, de nem elhanyagolható problémát jelent a tankönyvek eltárolása az év elején és végén. A könyvtárosok szerint tansomagok tárolása megoldható lenne egy földszinti helyiségben, távol a könyvtártól is, amennyiben megfelelő segítséget kapnának annak mozgatásához és kiosztásához.

A könyvtár funkcióisméai

Nem mindennapi egy iskola könyvtárától, hogy folyamatosan frissülő [közösségi oldallal](#) rendelkezzen, amin keresztül informálja a követőket a gimnázium programjairól, a diákok érdemeiről vagy éppen az aktuális slágerolvasmányokról. Más tekintetben is használják az interneten történő kommunikációt, a könyvtárosok több internacionális könyvjelzőcserét folytattak le távoli országok diákjaival. Az iskola rendezvényei kulcsfontosságúak egy modern iskolakönyvtárat tekintve, hiszen a hagyományos funkciói mellett új rendeltetése, hogy közösségi szerepet is vállaljon, színhelye legyen a valós emberi kapcsolatok kialakításának.

4. ÖSSZEFOGLALÁS

A külföldi példák elemzéséből egyértelműen látszódik, hogy az iskolai könyvtárak fejlődésének iránya éppen olyan kérdés, mint az iskolák vagy a közkönyvtárak jövője. A modern eszközökben történő változásokat nem tudjuk megjósolni, így az oktatásban sem lehet 10-20 évnél előre tervezni, de a vizsgált példák a jelenlegi tudásra alapoznak és fenntartható jövőt építenek.

Amennyire lényeges tanulságok vonhatók le az új pedagógiai elveknek megfelelően épült iskolaépületek és a bennük lévő könyvtárterek kialakításából, legalább annyira fontos kérdésnek tartom a meglévő épületek könyvtárainak korszerűsítését is. A tanulmány végén összegzett tervezési elvek tanulsága általános szempontokat is adhat a meglévő, hagyományos könyvtárterek modernizálására.

A dolgozatban elemzett példákból és a bemutatott szakmai háttérből egyértelműen látszik az, hogy a magyar iskolakönyvtárak mind pedagógiai mind építészeti vonatkozásban megújításra várnak. Azt gondolom, hogy az ilyen feladatok megoldásához éppolyan interdiszciplináris csapatok kellene, amelyek egy jól működő, modern könyvtárban alakulhatnak.

²⁴ A könyvtári blog és katalógus. Óbudai Árpád Gimnázium.
<http://www.arpadgimnazium.hu/kozossegeink/konyvtar/> (utolsó elérés: 2018.10.26.)

5. FORRÁSJEGYZÉK

5.1. FELHASZNÁLT KÉPEK

- [1] https://hu.wikipedia.org/wiki/Szab%C3%B3_Ervin letöltés: 2018.05.23.
- [2] Dán Krisztina (2010): Iskolai könyvtárak építészeti, térszervezési és berendezési sajátosságai In: Korszerű könyvtár C.1.14
- [3] Dán Krisztina (2010): Iskolai könyvtárak építészeti, térszervezési és berendezési sajátosságai In: Korszerű könyvtár C.1.14
- [4] Tánczos Tibor (2015): A téralakítás és dizájn, mint oktatásmódszertani lehetőségek a kortárs építészetben
- [5] Tánczos Tibor(2015): A téralakítás és dizájn, mint oktatásmódszertani lehetőségek a kortárs építészetben
- [6] Tánczos Tibor képe
- [7] Tánczos Tibor képe
- [8] <https://www.cfmoller.com/p/Copenhagen-International-School-Nordhavn-i2956.html> letöltés: 2018.05.23.
- [9] <https://www.cfmoller.com/p/Copenhagen-International-School-Nordhavn-i2956.html> letöltés: 2018.05.23.
- [10] <https://www.archdaily.com/331222/new-city-school-frederikshavn-arkitema-architects> letöltés: 2018.10.13.
- [11] <https://www.archdaily.com/331222/new-city-school-frederikshavn-arkitema-architects> letöltés: 2018.05.13.
- [12] <https://www.archdaily.com/331222/new-city-school-frederikshavn-arkitema-architects> letöltés: 2018.05.13.
- [13] <https://www.archdaily.com/792976/itoi-elementary-school-atelier-bnk> letöltés: 2018.10.20.
- [14] <https://www.archdaily.com/792976/itoi-elementary-school-atelier-bnk> letöltés: 2018.10.20.
- [15] <https://www.archdaily.com/792976/itoi-elementary-school-atelier-bnk> letöltés: 2018.10.20.
- [16] <https://www.archdaily.com/775325/numata-elementary-school-atelier-bnk> letöltés: 2018.10.23.
- [17] <https://www.archdaily.com/775325/numata-elementary-school-atelier-bnk> letöltés: 2018.10.23.
- [18] <https://www.archdaily.com/447035/international-school-ikast-brande-cf-moller> letöltés: 2018.10.23.
- [19] <https://www.archdaily.com/473805/pegs-senior-mcbride-charles-ryan> letöltés: 2018.10.23.
- [20] <https://www.archdaily.com/473805/pegs-senior-mcbride-charles-ryan> letöltés: 2018.10.23.

5.2. TELJES IRODALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés

- [1] Németh András: A reformpedagógia múltja és jelene. Nemzeti Tankönyvkiadó. 2003.
- [2] Nahalka István: Hogyan alakul ki a tudás a gyerekekben? Konstruktivizmus és pedagógia. Nemzeti Tankönyvkiadó, 2002.

2. Könyvtár szerepe az oktatásban

2.1 Történeti alakulás - Magyarországon

- [3] <http://morasuli.hupont.hu/33/iskola-konyvtar#ixzz511xrvaCO>
- [4] Katsányi Sándor: Szabó Ervin és az iskolai könyvtárak. In: Könyv és Nevelés 2005. 1.sz. 21-29 p.
- [5] dr. Szabó Ervin: Emlékirat községi nyilvános könyvtár létesítéséről Budapesten. Bp. 1910 61 p.
- [6] Váradai Irma: Nyílt polc a Városi Nyilvános Könyvtárban. In: Könyvtári Szemle, 1915. 1-3. sz. 25.p.
- [7] Javaslatok az ifjúsági olvasmányok, az osztálykönyvtárak, a nyilvános ifjúsági könyvtárak és a tanítói könyvtárak tárgyában. 42.p.
- [8] [Tóth Gyula: A kiskönyvtári ellátás historiográfiájának vázlatja. – Könyvtári Figyelő, 1997. 4. sz., 682–704. p.](#)

2.2 Aktuális szabályozások

20/2012 (VIII.31.) EMMI rendelet: http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=154155.353173
IFLA: <https://www.ifla.org/>

2.3. Szakmai hozzáállás – fejlesztések és irányelvek

- [9] Dán Krisztina (2009) „Az iskolai könyvtár, mint információs forrásközpont” c. kutatási projekt
- [10] Bartók Györgyi (2012): „A könyvtár az iskola szíve” In: Könyv, könyvtár, könyvtáros 2012/10
- [11] Katsányi Sándor (1991): Séta ideáink bölcsőhelye körül In: Könyvtáros, 1991. I.sz, 5-8
- [12] [Dömsödy Andrea \(2012\) Az információs műveltségről való gyermeki gondolkodás](#)
- [13] Nahalka István (1999): Könyvtár és pedagógia In: Módszertani Lapok, Könyvtárhasználatban, 4. sz., 6-13. p

további forrás:

Cséfalvy Miklós: A 21. század iskolája, Nemzeti Tankönyvkiadó. 2008.

RÓNYAI Tünde: Könyvtárépítészeti reorganizáció egy gimnáziumban, A tervezéstől a kölcsönzésig In: Dán Krisztina – Fehér Miklós (szerk.): Korszerű könyvtár, Finanszírozás – gyarapítás – menedzsment, Bp., Raabe, 2010. ápr., C1.16, 23

Dömsödy Andrea (2009): *Könyvtár az iskolában*, A könyvtár funkciói, működése a hatékony iskolában In: Oktatás-Informatika, 1. sz. 67-77. p., URL: http://issuu.com/elteppkocintf/docs/okt_inf_folyoirat_2009_1szam/66?e=1816271/2680456

Utolsó letöltés: 2018.04.07.

3. Építészeti megoldások

https://www.ted.com/talks/michael_bierut_how_to_design_a_library_that_makes_kids_want_to_read

<https://www.pentagram.com/work/the-library-initiative>

3.1 Vizsgálati szempontok

[14] [Dömsödy Andrea \(2009\): Könyvtár az iskolában, A könyvtár funkciói, működése a hatékony iskolában In: Oktatás-Informatika, 1. sz. 67-77. p.,](#)

[15] [Réti Mónika \(2011\): Kívül-belül jó iskola: Tanító terek](#)

további forrás:

BME – Építésztechnika kar: Doktori Iskola 2015/16 Építészet és Oktatás című tanulmánykötete

Tánczos Tibor(2015): A téralakítás és dizájn, mint oktatásmódszertani lehetőségek a kortárs építészetben

Czeglédi László: Könyvtár és Oktatás, Nemzeti Tankönyvkiadó. 2015.

Margaret Sullivan (2010) Divine design: How to create the 21-century school library of your dreams? letöltés: 2018.05.24.

<https://www.slj.com/2011/04/industry-news/divine-design-how-to-create-the-21st-century-school-library-of-your-dreams/>

3.2 Építészeti példák elemzése

[Evangelische Gesamtschule, Gelsenkirchen](#)

[13]Tánczos Tibor (2014): Közösségfejlesztő építészet a szükségben

<https://meonline.hu/archivum/kozossegfejleszto-epiteszet-a-szuksegben/>

Tánczos Tibor(2015): A téralakítás és dizájn, mint oktatásmódszertani lehetőségek a kortárs építészetben

[Copenhagen International School Nordhavn/ C. F. Møller](#)

<https://www.cfmoller.com/p/Copenhagen-International-School-Nordhavn-i2956.html>

https://www.archdaily.com/879152/copenhagen-international-school-nordhavn-cf-moller?ad_medium=gallery

videó: CIS - the story of the new campus

<https://vimeo.com/207501187>

Copenhagen International School oldala

<https://www.cis.dk/welcome/the-new-campus>

Copenhagen International School Library: Guide to Use the Library letöltés: 2018.06.03.

<https://drive.google.com/file/d/0B0ZeSJ8svSssUIJMMUJrLUhEWndPNTgtajVTajBmOFBBDdr/view>

New Island-i Bygge Iskola pályázata

<https://www.cfmoller.com/p/New-Islands-Brygge-School-i3412.html>

[New City School, Frederikshavn/Arkitema Architects](#)

Frederikshavn, Denmark 2012

<https://www.archdaily.com/331222/new-city-school-frederikshavn-arkitema-architects>

[The Vibeeng School/Arkitema Architects](#)

Haslev, Denmark 2012

<https://www.archdaily.com/515981/the-vibeeng-school-arkitema-architects>

[Itoi Elementary School/Atelier BNK](#)

Shibetsu, Japán, 2008

<https://www.archdaily.com/792976/itai-elementary-school-atelier-bnk>

[Numata Elementary School/Atelier BNK](#)

Numata, Japán 2013

<https://www.archdaily.com/775325/numata-elementary-school-atelier-bnk>

International School Ikast Brande / CF Moller

<https://www.archdaily.com/447035/international-school-ikast-brande-cf-moller>

PEGS Senior/McBride Charles Ryan

Moonee Ponds, Ausztrália 2012

<https://www.archdaily.com/473805/pegs-senior-mcbride-charles-ryan>

5.3 MELLÉKLETEK

5.3.1. ABSTRACT

The role of the library in the school of the 21st century

The accelerated exchange of information and the new opportunities for acquiring knowledge over the Internet have transformed the opportunities for knowledge and those of knowledge sharing. Click-to-go online professional texts or video tutorials on different subjects encourage people of our age to participate in lifelong learning. Acquiring the various skills has been simplified, as teaching is no longer bound to place and time. The abandonment of books and other forms of knowledge at the same time mean the decline of the traditional library and the emergence of a new institution where we can control the information and learn in a calm environment. School libraries are a special part of my subject focusing on this area in my thesis.

With regard to the new interpretation, the school is not only about the transfer of lexical knowledge, but rather about the acquisition of the educational method, where the library represents the connecting point of various disciplines. The architect must respond to the changes in teaching methods and should create space relationships that will totally support school life.

In my thesis, besides the professional resources of library pedagogy, I examine the needs and tools of a well-functioning school library by focusing on contemporary examples. My aim was to examine a real problem which exists in Hungary based on the outcomes of the knowledge gained from the previously mentioned contemporary examples.

Our school libraries do not get enough attention in education, moreover, they suffer from the lack of resources and the excessive workload, as well as from the limiting features of their premises and those of their location. The conclusions drawn are presented through the current operation of the library of a grammar school in Budapest, as there is an opportunity to transform the existing institutions instead of designing new buildings.

5.3.2. Jogsabályok

[20/2012 \(VIII.31.\) EMMI](#)

163. § (1)

„Az iskolai, kollégiumi könyvtár az iskola, kollégium működéséhez, pedagógiai programjának megvalósításához, a neveléshez, tanításhoz, tanuláshoz szükséges dokumentumok rendszeres gyűjtését, feltárását, megőrzését, a könyvtári rendszer szolgáltatásainak elérését és mindezek használatát, továbbá a könyvtárhasználati ismeretek oktatását biztosító, az intézmény könyvtár-pedagógiai tevékenységét koordináló szervezeti egység.”

165. § (1) Az iskolai, kollégiumi könyvtár felszerelésének alapkövetelménye

- a) legalább egy olyan, a használók által könnyen megközelíthető helyiség, amely alkalmas az állomány (állományrész) szabadpolcos elhelyezésére és legalább egy iskolai osztály egyidejű foglalkoztatására,
- b) legalább háromezer könyvtári dokumentum megléte,
- c) tanítási napokon a tanulók, pedagógusok részére megfelelő időpontban a nyitva tartás biztosítása.

166. § (1) Az iskolai könyvtár alapfeladata

- a) gyűjteményének folyamatos fejlesztése, feltárása, őrzése, gondozása és rendelkezésre bocsátása,
- b) tájékoztatás nyújtása a dokumentumokról és szolgáltatásokról,
- c) az intézmény helyi pedagógiai programja és könyvtár-pedagógiai programja szerinti tanórai foglalkozások tartása,
- d) könyvtári dokumentumok egyéni és csoportos helyben használatának biztosítása,
- e) könyvtári dokumentumok kölcsönzése, beleértve a tartós tankönyvek, segédkönyvek kölcsönzését.